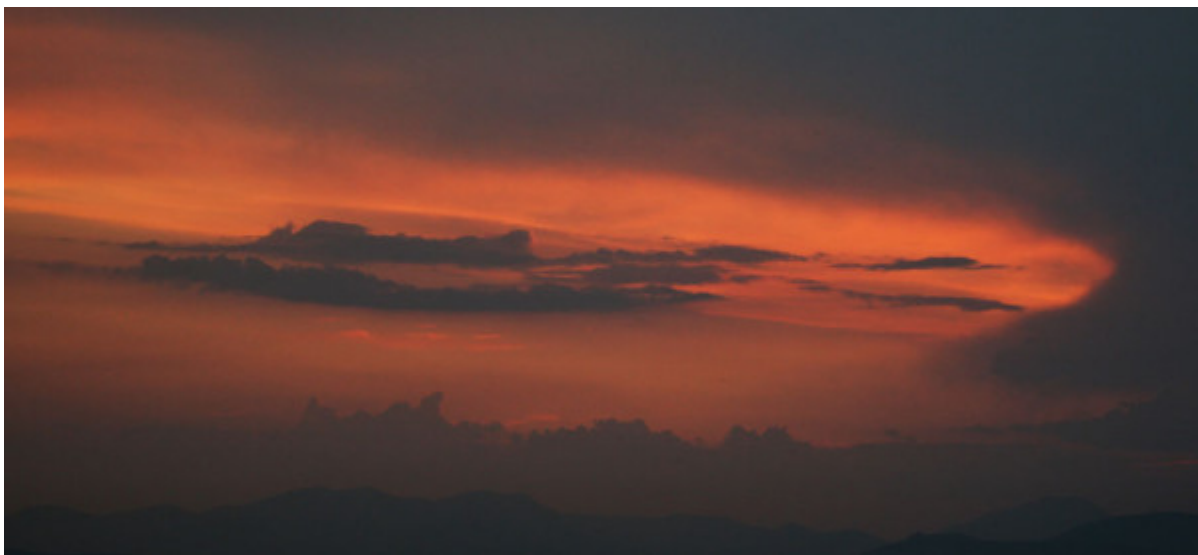

Η ενιαία ψυχοσωματική ανθρώπινη φύση

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Σύμφωνα με την πατερική παράδοση ο άνθρωπος αποτελείται από δύο διακριτά αλλά και αδιαχώριστα μεταξύ τους συστατικά: α) το σώμα που ο Θεός το έπλασε εκ του χοός και β) την ψυχή, που δημιουργήθηκε από την επενέργεια της πνοής του Θεού επί του χοϊκού τούτου σώματος.

«Σύνθετος ο άνθρωπος – λέει ο Μέγας Βασίλειος – εκ ψυχής και σώματος, η σαρκ από της γης και η ψυχή ουρανία.»²⁰¹ και εξηγεί ο Ι. Δαμασκηνός: «Εκ γης μεν το σώμα διαπλάσας (ο Θεός), ψυχήν δε λογική και νοεράν διά του οικείου εμφυσήματος δους αυτώ (τω ανθρώπω)».²⁰² Παρά το γεγονός ότι η βιβλική αφήγηση μιλά για τη δημιουργία των δύο αυτών συστατικών με δύο διακριτές πράξεις του Θεού, οι Πατέρες διευκρινίζουν ότι και τα δύο πλάστηκαν ταυτόχρονα («ου το μεν πρώτον, το δε ύστερον κατά του Ωριγένους ληρήματα»)²⁰³ Δεν

πρόκειται δηλαδή για δύο διαφορετικές στιγμές, αλλά για δύο διακριτές διαστάσεις της μίας και ενιαίας ψυχοσωματικής ανθρώπινης φύσης. Γιατί ούτε το σώμα ούτε και η ψυχή μπορεί να υπάρξουν χωριστά το ένα από το άλλο.²⁰⁴

Ο άγιος Ιωάννης Δαμασκηνός λέει ότι η ψυχή είναι ζώσα, απλή, ασώματη, αόρατη στους σωματικούς οφθαλμούς, λογική και νοερά, ασχημάτιστη, ενώ χρησιμοποιεί ως όργανο το σώμα και του δίνει ζωή αυτεξούσια, θελητική και ενεργητική, τρεπτή δηλαδή εθελότρεπτη, κτιστή: «*ψυχή τοίνυν ἐστὶν οὐσὰ ζώσα, ἀπλή, ἀσώματος, σωματικοῖς ὀφθαλμοῖς κατ' οἰκείαν φύσιν ἀόρατος, λογική τε καὶ νοερά, ἀσχημάτιστος, ὁργανικῶ κεχρημένη σώματι καὶ τούτῳ ζωῆς αὐξήσεώς τε καὶ αἰσθήσεως καὶ γεννήσεως παρεκτική... αὐτεξούσιος, θελητική τε καὶ ενεργητική, τρεπτή ἤτοι εθελότρεπτος, ὅτι καὶ κριστή, πάντα ταῦτα κατὰ φύσιν ἐκ τῆς τοῦ δημιουργήσαντος αὐτὴν χάριτος εἰληφυΐα, ἐξ ἧς καὶ τὸ εἶναι καὶ τὸ φύσει οὕτως εἶναι εἴληφεν...*».²⁰⁵

Τον ίδιο σχεδόν ορισμό με τον Άγιο Ιωάννη Δαμασκηνό δίνει και ο Άγιος Γρηγόριος Νύσσης ο οποίος προηγήθηκε του πρώτου. Λέει: «*ψυχὴν ἐστὶν οὐσία γεννητὴ, οὐσία ζώσα, νοερά, σώματι ὁργανικῶ καὶ αἰσθητικῶ δύναμιν ζωτικὴν καὶ τῶν αἰσθητῶν ἀντιληπτικῶν δι' ἐαυτῆς ἐνιούσα ἕως ἂν ἡ δεκτικὴ τούτων συνέστηκε φύσις*».²⁰⁶

Ο Άγιος Γρηγόριος Παλαμάς ερμηνεύοντας το του Απ. Παύλου «*ἐγένετο ὁ πρῶτος ἄνθρωπος Ἀδὰμ εἰς ψυχὴν ζώσα*» (Α Κορ. Ιε', 45) λέει ότι η ψυχή ζώσα σημαίνει «*αἰίζων, ἀθάνατον, ταυτὸν δ' εἰπεῖν λογικὴν, ἡ γὰρ ἀθάνατος λογική. Καὶ οὐ τούτο μόνον, ἀλλὰ καὶ κεχαριτωμένην θείως. Τοιαύτη γὰρ ἡ ὄντως ζώσα ψυχὴ*».²⁰⁷ Το θείο εμψύσημα ήταν εκείνο που ζωοποίησε (εμψύχωσε) το άψυχο σώμα, καθιστώντας το «ψυχή ζώσα» (Ζωντανή ύπαρξη). Η ψυχή χαρακτηρίζεται «ζωτική δύναμη», όχι γιατί αποτελεί ή προέρχεται από την ζωή του Θεού, αλλά, γιατί, αφού κτίστηκε, συνέχει, συγκρατεί και κινεί όλο το σώμα.²⁰⁸

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

205 Αγ. Ιωάννου Δαμασκηνού, «*Εκδοσις ακριβής της ορθοδόξου πίστεως*», εκδ. Πουρνάρα, Θεσσαλονίκη, 1985, σελ. 152

206 P.G. 46,29

207 Γρηγορίου Παλαμά, «*Συγγράμματα*», Τόμος Α', Θεσσαλονίκη, 1962, σελ. 85

208 Τσιτσιγκος Σπύρος, «*Η ψυχή του ανθρώπου κατά τον Ιερό Χρυσόστομο*», Εκδ. Αποστολική Διακονία, 2000, σελ. 45-46

Παρατήρηση: η ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ συνεχίζει την παρουσίαση με τη μορφή σειράς άρθρων της μελέτης “Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΕΓΚΕΦΑΛΙΚΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ Η ΑΠΟΨΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ”, του θεολόγου και νοσηλευτή **Νικόλαου Στανίτσα**. Πρόκειται για αναθεωρημένης έκδοση του κειμένου που κατατέθηκε ως διπλωματική εργασία στη Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου με επιβλέποντες καθηγητές τους ΚΟΪΟ ΝΙΚΟΛΑΟ, ΦΑΝΑΡΑ ΒΑΣΙΛΕΙΟ και ΛΟΗ ΝΕΚΤΑΡΙΟ.